

TIDEVARVET

N:r 42: 1928

Radikalskandinavism. Det är oss fullt klart att redogörelsen för mötet på Fogelstad är ofullständig. Den kunde ha lagt beslag på årgångar om man så velat. Men detaljerna komma fram så småningom, då de olika frågorna aktualiseras.

Det är inte doc. Arnold Norlind själv som satt titeln Det är det bär, det giver, på det utdrag ur hans bok han gett oss lov att publicera. Han är lika blygsam i sin titelgivning som i hela sin bok. Den gömmer det allra finaste extrakt av hans lärdom och visdom i de anspråkslösaste ord. Tidevarvet får återkomma när boken lämnat förlaget inom några få dagar.

Drömmen en utredning av dagens mest aktuella frågor.

Den eviga gryningen är fortsättningen på artiklarna om demokratin i föregående nummer. Överensstämmelsen med Arnold Norlinds tankar är ett lyckligt sammanträffande, betingat av en samstämmighet i tidens inriktning.

En bok om kärleken och döden av Elsa Wilkens är en recension av Thornton Wilders hastigt berömda nu på svenska utgivna bok: The bridge of San Luis Ray.

Homeopatiska Självvåkarna av Klara Franzén.

Ny upplaga. Första svenska originalarbete byggt på egna erfarenheter. Föredrag av Läkare, Fås & S. F. V. H. Byrr, Sibylegatan 30, Sthlm. Pris 6 kr. Utgiven av Svenska Föreningen för vetenskaplig homeopati.

Svenska Eldbegångelse Föreningens Byrå

Karlskronavägen 2 A - Hvalstena
Öppen 10-1, 3-4, lörd. o. helgdagsaftnar 10-12

Eldbegångelse - Byråuppläsning
Medlemsavgifter - Önskar
Kontaktskyltar till 100 kr.

Radikal skandinavism

Ovanstående fotografi av deltagarna i dansk-norsk-svenska radikala kvinnomötet togs under mötets sista dag.

Sittande från vänster till höger äro: Advokat Eva Andén, skolinspektör fru Margrethe Petersen, bokbindare fröken Inga Hertz, fru Ursula Jorjald, doktor Ada Nilsson, trafikkontrollör fröken Anna Westergaard, telegrafkontrollör fröken Margrethe Mathiasen, fru Rut Adler, skolköksinspektör fröken Sofie Rasmussen, fröken Ebba Holgersen, kommunalärarinnan fröken Johanne Thorsen, rektor Honorine Hermelin.

Sittande från vänster: Fabriksinspektör fru Julia Arenholt, rektor Helga Lund, fröken Elisabeth Tamm, Landstingsmedlemmen fru Marie Hjelmér, yrkesinspektören fröken Kerstin Hesselgren, bostadsinspektör fröken Lullu Lous, fru Elin Wägner, fru Clara Tybjerg.

Sittande i främre raden: doktor Andrea Andren-Svedberg, advokat Elisabeth Nilsson, »Pejkers», frökenarna Carin och Barbro Hermelin. Då fotografien togs hade tre av mötedeltagarna redan rest, nämligen fru Mathilde Zahle, doktor Elise Keiser-Nielsen och lektor Emilia Fogelklou.

Ett dansk-norsk-svenskt radikalt kvinnomöte har i dagarna hållits hos fröken Elisabeth Tamm på Fogelstad. Gruppens storlek och sammansättning framgår av ovanstående bild. Flertalet medlemmar äro ju interkandinaviskt kända, några av dem internationellt. Det behöves därför knappast påpekas, att det var en massa sakkunskap och erfarenhet från olika områden som kastades in i den livliga diskussionen. Denna värade, som ett gammaldags bröllop, i tre dagar. Doktor Ada Nilsson som hela tiden ledde förhandlingarna förklarade sedan att varje deltagare i mötet varit ständigt och intensivt närvarande under alla förhandlingarna, rädd att gå miste om något.

De inledande föredragen så väl som diskussionerna kring dem ha också varit både givande och betydelsefulla.

Först diskuterades Befolkningsfrågan efter ett inledande föredrag av doktor Ada Nilsson och yrkesinspektören fru Julia Arenholt. Därpå diskuterades Den politiska situationen efter valen i Danmark och Sverige och inför de förestående kommunala valen i Norge. Inledare voro: fröken Elisabeth Tamm, landstingsmedlemmen fru Marie Hjelmér och bostadsinspektören fröken Lullu Lous. För de svenska valen i siffrorna belysning redogjorde fröken Ebba Holgersen. Diskussionen i föredragsinled-

des av fru Elin Wägner och fru Marie Hjelmér. Fru Hjelmér inledde också diskussionen om arbetet. Fröken Kerstin Hesselgren redogjorde för den svenska arbetsfredslagen.

Slutligen diskuterades också möjligheterna för att vidga ut samarbetet utöver den mindre gruppen till en vidare krets.

LUSTGÅRDEN

Av Ragnar Jändel.

Arbete, vännaktigt möda,
så är vårt liv som mest,
under bekymmer och sorg
skrida vi mot döden,
och det mesta vi sträcka händerna
mot

är tomma skuggor,
lägn blott och barnatagar.

Och likväl, likväl...
Djupa i världens mitt
är ett heligt rum,
en ortagård i ständigt blomning
— där är ett fågelnäste
i levande rosers famn —
en fågel som sjunger,
kluckret, ljvut och starkt,
svigt.

Där för leva vi,
Där för äro barnen glada.
Där för le de gamla stundom
djupa och varmt.

(Ur Klämpande tro)

Det är inte underligt att förhoppningarna om fortsatt utvidgat samarbete äro stora. Dessa enskilda överläggningar ha nu ägt rum sedan 1925, då en något mindre grupp för första gången samlades på Fogelstad. Det är nu fjärde gången som en sådan samling sker. En gång har Köpenhamn varit samlingsplats, de övriga gångerna Fogelstad.

Under denna tid ha de radikala kvinnorna icke blott hunnit att knyta varma vänskapband. De ha också upptäckt gemenskapen i åskådning och de stora olikheter i situation och möjligheter som förefinnas mellan de tre länderna. Dessa differenser i mentalitet, i förhållanden, i svårigheter och fördelar ha gjort sammankomster så särskilt rika. Vi ha sett hur vi komplettera varann, hur vi kunna lära av varann. Man har fått mycket större överblick och inblick i tidens problem genom att se hur de brytas i olika länder.

Gränserna ha brutits och känslan av litenhet och isolering övervunnits. Ingen har kunnat vara med om detta samråd och samarbete utan att på ett nytt sätt fatta hela tjusningen och möjligheten i begreppet Skandinavien.

När erfarenheterna varit sådana, ha de också givit mod och lust till att erövrta framtiden.

De två jagen

Pär Lagerkvist har den triumfen med Han som fick leva om sitt liv, att man går och tänker efter på vad man sett och hört. Och därunder skapar man sig en idé om vad som är detta långa, sorgande styckes mening. En man har begått ett passionellt brott, han har i rasri dödat en kvinna. Därmed var hans liv slut, men han får leva om det. Han har ett dunkelt minne av något förfärligt, han har dödat, han har dött. Han är rädd, när han möter en kvinna på nytt, ty det är farligt att mötas, säger han, vilket hon, den goda enkla flickan, inte ens kan förstå. Vad skulle det vara för farligt att mötas, att åska?

Man går alltså in, med bröme i ett nytt liv av arbete och familjelöcka. Han skall vara god, att det där dunkla, skända vilda inom honom skall han pressa ner, hålla tillbaka. En gång mitt i mannaåldern kommer över honom samma svarta makt som den som en gång drev honom till ett blodigt död. Hans eget jag ur ett förlutat liv besöker honom. Han vill ut till det som plågat är det riktiga livet, utanför skomakarverkstaden och hemmet och han vill ha vapen mot sig. Han har en längtan till vilda djur och till blod. Men lusterna stämmer honom, och han går till baks till sitt liv som lappokmakare. Ingenting händer.

Dock genom att så hårt tvinga och tånja sitt jag, har han också snöpt det. När en kris bubblar upp i det lugna familjelivet, när yngste sonen, som han satt till skolapening, gör revolt och slänger verktygen i raseri och förtvålning och famlar efter hjälp i sitt hjärtans kval och önd, så kan inte fader hjälpa. Han kan bara församma, varna honom för den dåliga flickan han söker, framhålla arbets- och familjelivets fördelar och slutligen bli ägg och köra ut sonen. När sonen sen skjuter sig, rivas alltså fadern lösning på livet upp igen. Det var inte som den goda kvinnan lärde, att man skall vara undergiven, tålig, behärska sig, tänja sin vilja motur. Det hjälpte inte. Man klarade inte livet så heller. Och så slutar det hela i en fruktansvärd dissonans, i hopp- och utslettslös gråt och förtvålning.

Det är starkt och det är gripande, det är sanst för människans på ett stadium av vägen, men det är inte sant där vi stå nu.

Man behövs alltså inför detta problem, det är så fundamentalt mänskligt. Men helst skall det vara under ledande av en, som löst det eller åtminstone kunnat lindra i möjlighet att överleva det.

Vi äro dock inte barbarer som bölla oss i skräck och vanvett inför hårda öden. Varför ska vi ner på det stadiet igen? Det finns någonting annat att vilja på för människan än att släppa lös sin natur till fördärv och förtvålning eller i lastdjursligt godhet framtala livet utan att bruka mer än liten del av sina krafter, utan att få leva sitt rätta liv.

Helt enkelt därför att denna värld och förtvålning, som finns inom människan, bara är ett missförstånd, visselet stycke svigande av hennes hat att skapa, att vinna, att segra. Daniel behövde inte sitta hemma hela sitt liv på samma ställe, han kunde ha fått bruka, lufta och föröka sin energi. Så hade han nog inte satt pöcken till att lappa gamla skor utan sjoklat honom i lära att göra nya.

Man kan svara att det där litter smusförtäring, vilket det kanske gör. Gärna det. Hölle övervinna Pär Lagerkvist med smusförtäring är lika honom utgått, icke, att hur man lever om sitt liv, så bryts man sönder på uppgiften att försöka sitt vilda och sitt snälla jag.

Problemet är icke detta. Tvånet föreligger icke att antingen bli bara vild eller också bara god. Lösningen är att bli en hjält, vild och god.

Devinez.

1:50
kostar Tidevarvet till årets slut. —
Prenumerera för Edra vännar på vår
gioräkning 1544.

glatt prat om mat
de familjer
som köpa i

Konsum

Billiga och
sunda varor i
sunda butiker.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1-3, 2 tr., Stockholm.

UTGIVARE:

Åsa Nilsson.

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

H. Wäger.

Edvard Tamm.

Henrik Hermalin.

REDAKTIONSEKRETERARE:

Carin Hermalin.

Telefontagning 10-12.

Telefon Norr 4842.

EXPEDITION:

Telefon Norr 2824 j.

Kontorstid kl. 10-12 L. m. 1-4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 6,-, halvår kr. 3,50,

kvarnal kr. 2,-. Lössummer 15 öre.

ÄVNINGSPRIS:

1 text ..... 20 öre

per millimeter.

Textsida eller särskilt begärd plats 25 öre

Stockholm 1928

Wahlstedt Tryckeri Aktiebolag

Storgatan 23

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Adolfsnämnd,
Malmorgsgatan 3, Stockholm.

Telefon 288, 289.

Familjerätt. Hyresrätten. Testa-
menter. Bouppettningar. Förfråg-
ningar från landsorten besvaras om-
gående.

EVA ANDÉN Advokatbyrå

Inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges
Adolfsnämnd.

Herkulsgatan 14. Tel. 7575-7576.

V. d. S. Lovungatan.

STOCKHOLM.

SPECIALITET: Familje- och ärvsaker,
Boutredningar och testamenter,
föreläsningsupplägg

Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg

Ledamot av Sveriges Adolfsnämnd,
Kungsgatan 6, 6 tr. Hiss, Stockholm.
Tel. 14799. 2424

LÄKARE

Doktor Fähræus

Här- & Hudsjukdomar

Nervsjukdomar

Karlävagen 48, tel. 70718

Mottagning enligt överskommissie

Telefontid 10.30-12

TANDLÄKARE

Tandläkare

Carl Gustav Ageman

Kungälvsgatan 70

(Hörnet av Skeppargatan)

Mottagn.-tid enl. översk. Tel. 77033

Medl. av Södra tandläkarförning

Tandläkare

NILS GEJROT

Medlem av Södra tandläkarförn.

Hornsgränd 54, 5 tr.

Mottagn.enl. översk. S. 35808

Tandläkare

GRETA JOHANSSON

St. Eriksgränd 102, Tel. 8:022

Mottagnings-tid enl. översk. omkommissie.

Medlem av Södra Tandläkarförning

Tandläkare

Alma Österlund

Medlem av Stockholms Tandläkarförn.,

Adolf Fredrik Kyrkogata 5-7,

Stockholm. Tel. 4142

Rådfrågningst. Vardagar 1-1/2

Andra tider enl. översk. omkommissie.

Engelbreds

Sjuksköterskebyrå

ansök. ej sjuksköterskor och enkla-

re, även barnsköterskor.

Vallhallaväg. 18*, 80181, N. 24113

Dröm om en utredning Den eviga gryningen

Frågan om en ny försvarsutredning har börjat dryftas i pressen. Det var oundvikligt, eftersom de två största partierna, höger och socialdemokraterna, båda hade utredning av vårt försvarsproblem på sina valprogram. I sitt sista uttåg för »Ansvaret politik», hade stockholmsberaternas också övergått till att fördras »en saklig utredning av vårt försvarsproblem».

Så kom en högerregering på grund av att statsminister Ekman och hr Carlsson slogo ut utrikesminister Löfgren vid valet i Stockholm. Nu är frågan det: skall Lindmanska regeringen sätta till en utredning och, i så fall, vilka skola inkalas till densamma? Vilka direktiv ska den få?

Det är ganska intressant att se hur de skilda meningarna brytas. En var inlägger, i begreppet försvarsutredning vad som passar bäst med den förtutfattade meningen. Och hurdan är denna mening? Ja, den tycks ungefär gå efter partilinjor. Det synes icke ha rönt någon större påverkan av den våldsamma diskussionen om det moderna krigets art föra vintern. Är man höger, vill man ha en utredning lagd på den här bogen: vi måste förstas ha ett försvar, det är utgångspunkten. Vad vi måste reda ut är hur försvaret kan bli tillräckligt verkamt för den kostnad som svenska folket kan och vill åta sig. Här får vi nog offrä en del av våra traditioner på en modern krigsmakt al-tare, men vi hoppas att en utredning skall visa, att det myckna talet om den fullständiga omläggningen av krigsmaktens är prat, och att vi få behålla så mycket som möjligt av det gamla.

Bland socialdemokraterna har den Hassoniska falangen stått på den utgångspunkten, att vi fortfarande skola utgå från behovet av ett neutralitetsförsvar men att ett sådant ej behövs vara så dyrt eller stort. Om det far en massa flygskropp genom vår luft i det ögonblick då England och Ryssland drabba samman, så behöva vi icke avvisa dem, vi måste huvudsakligen tänka på vad som kan ske inom vår territorialgräns.

Samtidigt finns det en annan riktning inom samma parti som kan tänka sig möjligheten av att en utredning kunde konstatera det meninglösa inte blott i vår nuvarande utan också i varje annan krigsberedskap.

Aven hr Hansson vill ha en verklig utredning till stånd, säger han, sen diskussion mellan personer som vilja gå till grunden och äro beredda att fullt draga konsekvenserna av utredningsresultatet.

De liberala, i den mån Dagens

Gymnastikdräkter

av trind till alla lädare, av tyg på beställning. Snort lagar av N. F. K-livstycket för barn och vuxna.

Promenadskodon bredare o, smalar med

och utan klack, finnes och beställas i

Anna Ahlströms Manufaktur

och Kortvaruaffär,

Götgatan 95. Tel. Sö. 31184.

Nyheter representerar dem, frukta för att en utredning, tillsatt av en högerregering, redan från början skall väcka misstro bland de försvarslustiga. Därför är det bäst att det som kan göras för att utföra de mesta möjliga av värnkraft och riktrygghets inom den nuvarande ramen, göres i all stillhet på försvarsdepartementet.

En allmän utredning av krigs- och försvarsproblemet varvid man verkligen ser frågan rätt i ögonen kan, enligt tidningen, icke bedrivas separat, d. v. s. i Sverige. Den bör ske internationellt. Frågas då, varför Dagens Nyheter icke gillar de internationella utredningar om giftgasernas verkningar som utförts av Nationernas förbund eller den av civilbefolkningens skydd som Internationella Röda korset gjort, varför tidningen icke med namnet utredning hedrar den förberedande avrustningskonferens sedan 1925 pågående arbete? Eller är det så, att tillvaron av dessa utredningar hindrar oss att slysa med problemet i Sverige? Vi ha icke förstått.

Må det tillåtas oss att nu lägga upp gången av en utredning, sådana vi föreställa oss den. Vi avskrivä Dagens Nyheter pessimistiska föreställning att det måste gå i partiplets tecken. Vi tänka oss möjligheten av saklighet och ärlighet. Vi anse med P. A. Hansson att utredningen icke bör göras av militärskunniga bara. Men där han är nöjd, bara politikerna få vara med, så äro vi nöjda först då folket självt vore representerat, pacifisterna, kvinnorna.

Till denna tänkta församling av sakliga och ärliga personer av olika slag, skulle vi då vilja säga: utred först frågan om försvar i bokstavelig mening är möjligt eller ej? Vi föreställa oss då, att utredningen mycket snart skulle konstatera att det icke finns ett sådant försvar. Den skulle få lov att böja sig för de främsta auktoriteter i världen på detta område som erkänna att mot luftangrepp finnes ej försvar.

Sedan skulle utredningen för att underlätta den följande diskussionen gräva en djup grop, så djup att man kom det ner, där det osade hett och där lägga ordet försvar. När sen groppen var igenkastad och turen stann lagd på graven, skulle man börja diskutera vad som kunde göras. Då skulle man gå igenom olika utvecklingsstadier och börja med det äldsta. Man skulle säga: försvara fosterlandets mark kan man inte, men man måste undersöka möjligheten av en motanfallsberedskap. Duger den vi ha till att så avskräcka en tänkt angripare, att han avstår från de fördelar som annekton eller blott anläggandet av en flygbas på vårt område kunde erbjuda hellre än utsätta sig för fruktansvärda skadegörelser i eget land av svensk krigsmakt?

Det är väl inte farligt att förut-sätta att svaret skulle bli: nej. Nästa steg skulle då bli att konstruera upp en motanfallsberedskap efter sista modellen med alla de nutida bekvämligheter i fråga om gas-, eld-, gift- och pestbomber som mänskliga hjärnor kunnat ut-tänka Inför detta verk skulle beredningen säga sig själv: det här är för dyrt, för omöjligt och vid-rikt, det här kan man inte lägga fram i riksdagen, det här kan man inte sätta i händerna på våra kommunistiskt anstuckna beväringar.

Sedan alltså den utvägen var

Det finns en hel rad frågor som pinat många människor och som giv-av anledning till långa lönlösa dis-pyter. Nu börja vi så småningom upptäcka, att de om de varit så svå-ra, så beror det på att de varit fel ställda. Till exempel: har individens fri vilja eller är hans liv bestämt? Vilket håller ni på? Det enskilda initiativet eller det kollektiva handlan-det? Har man plikter först och främst mot sig själv och sedan mot andra?

Kanske dessa antingen-eller alltid varit godtyckliga och i själva verket icke finnas? Behövs jag icke vilja mellan frihet och determinism? Kan-ske har jag alltid rätt, då jag hållit på till att jag ägt en frihet som medfört ansvar men samtidigt er-kännt att tusen olika faktorer be-stämmt mitt handlande?

Miss Follet vägar i sitt kapitel om individens två paradoxer. Den ena: individualitet är förmågan till före-nigen. Den andra: »fria äro de som vinna sin frihet genom förenings-jag är fri, då jag är befriad från det tyranni som mina egoistiska im-pulser utövar. Jag blir icke fri ge-nom att förbud upplävas eller jag får rätt att vilja mellan olika möj-ligheter. Jag är fri, då jag skapar. Frihet kan icke givas, den måste varje ögonblick, bokstaveligen varje ögonblick, vinnas.

Mellan det enskilda initiativet och det kollektiva handlandet existerar heller inte motsatsförhållande. Kollektivismen befriar icke den enskilde från initiativ och handlande, den ställer de största möjliga krav på ho-nom. Först i det gemensamma hand-

stånd, skulle man börja om från början igen. Man skulle då sätta sig ner att allvarligt begrunda frå-gan: hur kan Sveriges trygghets-problem lösas? Om nu major Bratt vore med i beredningen, så skulle han svara: Sveriges trygghetspro-blem kan endast lösas i samband med Europas trygghetsproblem. Vad, frågar sig då den sakliga och nitiskande beredningen, kunna vi göra för att påskynda lösandet av Europas trygghetsproblem? Kun-na vi bättre än vi hittills gjort häv-da skiljedomsprincipen? Knappast: vi ha höjt oss för skiljedom som gick oss emot i Alandsfrågan, vi ha erbjudit skiljedomsaktatör åt alla håll.

Kunna vi förändra läget, av-värja faran för krig genom våra förslag, våra varningar, vår sakkunskap i Genève? Knappast, ty vår beundringsvärd är vår insats där kan vara och bliva, så känner man i N. F. nu en gång det för-träffliga Sveriges mening och sätter sig över den.

Vad kunna vi då göra? Vår skridling av utredningens förlopp har redan lämnat ve-klighetens fasta mark. Det är därför icke svårt för oss att på lätta ving-ar, med starka motorer förflytta oss till den punkt, där den utredan-de församlingen drivits av sin egen utrednings logik så långt att den står inför avrustningen. Den har ingenting annat att säga det svens-ka folket än detta: försvar är omöjligt, motanfallsberedskap som verkligen tjänar ett ändamål står ej att förverkliga. En liten omvärld krigsberedskap är provocerande, kan tjäna som förevarning för an-grepp. Genom gott uppförande och förmåningar kunna vi ej påverka situationen i Europa till det bättre. Låt oss därför gå ut i trollingen av rustare, helst i sällskap med

landet får individen bruk för sin sär-art. De som se fram mot en kollektiv stat, ge individen ett större värde än någon annan statsform givit honom ty de förklara individens värde vara demokratis grund; individens be-jakande och bekräftande dess process, och individens ansvar dess drivande kraft. Så hör då verklig individualism samman med verklig kollektivism och är icke dess motsats.

Frågan om plikterna mot en själv gå före plikterna mot andra löses också upp sig; om man rätt betän-ker individens väsen. Man tänker sig individens som ett ting för sig, därför att man blandar samman den fysiska individen med den verkliga, den psykiska, som icke existerar an-nat än i gemenskap. Individerna får sitt värde, sin mening, först när han funnit sin plats i det hela, sin upp-gift, alldes som skruven icke har något värde utan muttern och den icke utan skruven. Individerna ha icke någon annan kraftkälla än den för alla gemensamma, hur skulle då kunna ha några plikter mot sig själv, att balansera mot plikter mot andra? Jag har inga plikter mot andra, men jag måste finna min plats i det hela, måste ständigt med varje fingerspets stå i kontakt med om-världen. Men samtidigt som indivi-den inte kan skilja ut sig från det hela är han bärare av det hela. Helheten flyter genom mig, för-vandlar mig och uttrycker sig ge-nom mig. Det är hädelse och självmord att tala om individens begränsning. Det hela inkarneras i varje sin del. Det är ett ständigt samspel

Forts. å sid. 4.

skandinaviska länderna, man kan ju höra efter. Detta är att handla.

Det är, o, svenska folk, en handling i stil med den enskilde krigstjänstvägraren, när han stiger upp och går bort ur något han ogillar och icke vill vid, går utan att räkna om det medför risk för honom själv, utan att vara viss om att andra omedelbart skola följa efter. Men låt oss våga den! För den enskilde betyder en modig handling befrielse och kraftfullskott. Så bleve också förhållandet med ett kristigjängsvärande folk. Och dess handlande aldrig bli utan betydelse i världen. Dess risker äro att föredra framför risken att vara halv- eller helstrad.

Så skulle försvarsberedningen tala till Sveriges folk, och därefter kunde vi tänka på folkomröstning.

Eftersom vi emellertid ännu äro i stånd att skilja på önskan och verklighet och inte ha alltför stora förhoppningar om utredningens sammanställning eller neutralitet, så tillåta vi oss att komma med ett för-slag. När den officiella utredning-ens sättes till, bör det skapas en icke officiell, utredningskommitté som arbetar parallellt med samma problem och samma material för sig. Den bör också ha tid att grundligt lufta problemet. Den ska ha sakkunskap och sunt förnuft att tillgå. Likaså en brinnande vilja. Den ska vara modig och hänsynslös, inte vara rädd om mandat eller rykte. Den skall göra sin utredning jämsides och offentliggöra dess resultat. Den skall också behandla den officiella beredningens betänkande. Svenska folket bör få veta hur dess ställning är i förhållande till omvärlden och vad världsläget kräver. Det vill inte veta det, men det spelar ju ingen roll. Om världen ska räddas blir det mot flerpartets vilja.

Så ledigt skall trina ligga i skon.

Olga Eim Dahl

Modemagasin

Kungsgatan 53. Tel. 10851

STOCKHOLM.

„Det är, det bär, det giver,“

Två brottstycken ur Arnold Norlinds nya bok: Från min veranda

Und och, obwohl ein jeder von sich strebt wie aus dem Kerker, der ihn hasst und hält, es ist ein grosses Wunder in der Welt: ich fühle: alles Leben wird gelebt.

Wer lebt es denn? Sind das die Dinge, die wie eine ungespielte Melodie im Abend wie in einer Harfe stehn?

Sind das die Winde, die von Wasser wehn, sind das die Zweige, die sich Zeichen geben,

sind das die Blumen, die Düfte weben, sind das die langen alternden Alléen?

Sind das die warmen Tiere, welche gehn, sind das die Vögel, die sich fremd erheben?

Wer lebt es denn, lebst du es, Gott, das Leben?

(R. M. Rilke.)

Mer än man tror är man i sitt tankeliv beroende av i barndomen vist eller vrångvis utformade föreställningar. Tag t. ex ordet »skap». Förmödligen ha de flesta av oss fått det ordet översatt för sig med »göra av intet». Och då strax föreställ sig en vördig Allfader, som lyfter händerna och hävar fram diverse ting ur tomma luften. alldeles som en trollgubbe.

Men nu försöka vi frigöra oss från eventuella gamla fördomar och reflektera över vad det innebär att skapa, att leva skapande. Det skall tydligtvis ha något med nybildandet att göra och ett nybildande, som sker beständigt. Alltså hör utömlighet förnämligast till skapandets väsen.

En gång för rätt många år sen, när jag vandrade i de tirolska kalkalperna, kom jag till ett ställe, där det rakt ur bergväggen bröt fram, inte en bäck utan en hel forsande flod. Såsom det ju ofta sker därhär, där länderna byggts av lösliga, vattengenomsläppande bergarter.

Synen var ganska sällsam; den har för mig blivit en symbol för det skapande. Här var en rikedom av vattendroppar, som vållde fram beständigt, aldrig desamma, ständigt nya, och här var ett upphov däråkom, som utgjorde förutsättningen för hela företeelsen. Sådant är det skapande livet: väler fram ständigt nytt i formerna: evigt desamma, evigt ungdomsfriskt till upphov. Att skapa är alltså både att evigt förnya sig och att evigt bli densamma. Rörelse och stillhet på en gång, det ena aldrig utan det andra.

Och nu vi som leva? Vad är sanningen om vårt liv. Det är, det bär och det giver. Det är: det bildar liksom ett evigt skälvanne ljus, som med oförminskad härlighet flyr allrymden. Det bär: det byder vårt enda men osvåkiga trygghetsfäste, är urgrund, som vi stå på, elementet vi leva i, vår väsensverklighet. Det giver: det är kärleken genom allt, det är vad som på vårt språk men med en för de flesta tyvärr tröstlös mat innebär kallas lycka.

Allt lysa skapande, det är ytterst att leva i medvetandet om allt detta. Och förvisst: det är vår rättighet, vårt stora privilegium.

Amor ubi est, ibi oculus.
(Richard av S. Victor.)

Ett dråktigt ordspråk säger, att kärleken är blind. Inret påstående kan vara mera grundfäst. Sannare låter det från den medeltida väsen: Där kärlek finnes, finnes öga, d. v. s. har du bara kärlek, så lär du dig att se klart, och klarare ju mer du tillväxas i kärlek. Ty till kärleken vägs hör det just att vara seende. Livets öga är kärleken öga.

Nå, man invänder ju med det gamla exemplet: ugglor finner alltid sina egna ungar vackrast. Riktigt, och detta därför att hennes kärlek är begränsad. Man kan ju kalla detta ett fel, om man så vill, ugglornas kärlek är obestridligen inte tillräckligt frigjord, inte tillräckligt omfattande. Men inom sitt lilla begrän-

sade fält, där hennes kärlek får frigt spela ut sig, där upptäcker hennes öga skönhet, som finns där men som ingen annan sett. Det var alltså i grunden inte så värt mycket fel på ugglornas kärlek; den behövde bara bli litet mer lossad från samma band, som binda oss alla, fasthäftandet vid det egna. Som det var för ugglorerna: är det för oss alla. Vår kärlek är begränsad, kanske finge vi använda ett så starkt ord som besudlad. Det egna självet fjättrar och begränsar kärleken och ger den ofta en färg, som tar bort den ursprungliga klarheten. Men under frigjöringsprocessen, som även är en lutningsprocess, lär sig kärleken bli seende. Alltmera innesluts inom dess synkret, och allt skarpare, allt sannare blir synen. Det är kärleken i alltet, som i oss uppenbarar sitt rätta väsen.

„Och låt oss minnas, att genom kärleken frigjördes väckes ett helt komplex av skapande krafter i oss. Vårt förstående blir klarare, vårt genomsyn blir renare och mera maktfylld; det är en själsväxt åt djup och vidd och höjd och alla övriga för oss okända dimensioner.

Men en fara måste vi vara vakna för. Vi måste komma ihåg att bevara den skapande blicken, om det uttrycket tilläts mig. Jag menar så här:

Då vi vunnit en viss klarhetshöjd, ligger det tyvärr nära till hands för oss att, kanske av ren glädje över det vunnna, stanna där. Vad vi sett beskriva vi, kartlägga det för oss, göra formuleringar, som lått bli fjärra. Märk väl denna procedur. Vad vi sett var det intet fel på, men sanningen är ingen tingest, som vilj stängas in inom aldrig så granna skal och former. Då kryper den (eller makten i den) bort i något obevakat ögonblick, och där stå vi med bara skalet i hand.

Detta gäller både ens förstående och ens givande. På intendera hållet bora vi tolerera något mönster. I allt vad vi göra eller tänka skall Livet leva, det som skapar. Om en sanning blivit levande för en yttar det sig så att den av sig själv

EN BOK OM KÄRLEKEN OCH DÖDEN

Thornton Wilder: San Louis bro. Natur och kultur. Kr. 4:50.

Den tjugonde juli 1714 brister en hängbro som flätats av indianer mellan Anderas höjder och fem människor slungas ned i djupet som sprattlande myror. Varför just den dagen? Varför just dessa fem? Är det en slump? Är det en mening?

Den unge amerikanen Thornton Wilder har på nytt ställt upp den gamla frågan om livets och dödens mening i sin bok »San Louis bro». De fem människornas öden tecknas med fristående skärpa i det perspektiv, som rum och tid ger. Handlingen tilldrar sig i den lilla staden Lima för två hundra år sedan.

Den mest bemärkta av de fem är marquesan av Montemayor, vilken i sällskap med sin tjänstflicka Pepita just återvänder från en pilgrimsfärd, då bron brister under dem. Marquesan betraktas av Limas invånare som en gammal halvförkytt kvinna, supig och förfallen. Men man ännu blott tolererar för hennes namn och bördskull. Författaren visar oss i henne en andra Madame Sevigné, som blivit till den hon är genom obsvarad kärlek till sin dotter, dona Clara. För denna dotters skull, som lever fjärran från moderns besvärande dyrkan som en stjärna vid Madriids hov, inställer hon hela sitt liv på en brevväxling, vars spirituella ton väckt eftervär-

lantar skiftande gestalter, visar sitt glittrande innehåll, än så, än så, frigjorden, vägladande makt, horisonter. Men stannar man inom några former, går livet bort. Alla känna vi de »doda» periodernas kvalm, då det skapande livet tycks ha lämnat oss. Det är inte värt att sörja för mycket över de stunderna, men så mycket mer bora vi glädjas, när portarna åter öppnas.

Och så naturligtvis: ingen oro är sökandet. Framför allt i givandet intet jäkt. Det skulle vara liktydigt med ett stängande av alla ens tillfällen. Vår position skall vara trygg förväntan: ett stilla vidgande mot möjligheterna, en lugn förvisning, att nya ting ständigt vinka.

dens beundran. Hennes dag tillbringas på jakt efter roliga nyheter, efter en lyckad ordvändning, som kan få den älskade dottern att dra på mun och tänka litet mindre övrigt om sin mor. Hennes liv är en tragedi och desamma kan man säga om de övriga offren för olyckan. Hennes tjänstflicka Pepita är ett hittebarn, vars enda fäste i livet är en svärsmisk hängivenhet för madre Maria, abbedissan i det kloster, där hon blivit upptagen och fått sin fostran. Hon går nu sina hårda läroår i tjänst hos den underliga marquesan och vet intet om, att abbedissan drömmar om att en gång få lämna klostret i hennes värd.

Den tredje som dör är också en av abbedissans skyddslingar, den 22-årige Esteban. Han har nyss haft den stora sorgen att mista sin tvillingbror och har därigenom förlorat allt fäste i livet. Olyckan kommer för honom som en befräare från en glädjelösa tillvaro.

Där är också onkel Pio som ägnat sitt liv omhändertaget Camila, en liten flicka som han tagit till sig, då hon var tolv år gammal. Han uppfostrar henne till skådespelerska och efterhand blir hon så skön, och så förnämlig, att hon ej vill se åt gamle onkel Pio. En ens när smittkoporna härjat hennes skönhet, är hon ädmjuk nog att komma tillbaka. Med nätt nöd utverkar Pio att få hennes själurige lille gosse med sig för att sätta honom i skolan. På vägen dit går de två över San Louis bro.

Så se vi att alla bokens personer blivit bedragna, förädda av den, de ägnat sitt liv kärlek. Emellan Esteban och hans tvillingbror kärleken till en kvinna kommit och skilt dem redan innan döden fullbordade skilsmässan. Författaren säger oss många djupa sanningar om kärleken väsen, så det mest fullkomliga kärleksförhållande älskar alltid den ene mindre djupt än den andre. Det finns två, som äro lika goda. Iika begäva, lika vackra, men det finns aldrig två, som älska varandra lika mycket. Men det att älska och lida — de två äro ju samma.

Fortf. i sid. 4.

VI STÅ TILL TJÄNST

Begravningsbyrå
SCHENHOLMS
BEGRAVNINGSBYRÅ
Inneh.: Maja Schenholm
FLEMINGGATAN 1, STOCKHOLM
Tel. 337 34. N. 734. Eft. affär: Ålsten 68;

Boktryckeri
Alla trycksaker, såväl finaste som enklaste, de största som de minsta, utföras **billigt**.
Wahlstedts, Storgatan 22, tel. 761 25

Bordvatten
Drink
Ramlösa-vatten
Vårt lands enda naturligt alkaliska bords- & hälsovatten.

Damfrisering
Damfriseringen, Eriks-
bergsg. 6 A. 1:a kl. arbete till humana priser, Hårskötsel för mjäll och glanslöst hår. Tel. 106 11.

Damväskor
"VÄSKAN" finnes
Kungätern 23 - Tel. 14412. N. 2113
Största lager av Damväskor o. Reskor
Provskor, Provskaffar, Automobilskaffar
Reparationer utföras Egna fabriker

Eldsläckare
Mot ELD och BRAND är
»Sv. Eldsläckaren »VAKT»
den bästa väktaren
Generalagent JOEL LÖNNQUIST,
Ingemargatan 3, tel. V. 2475, Stockholm

Fotomagaen
HOLLINGERE
FOTOMAGASIN
38 Malmskillnadsgatan 38
Stockholm Tel. Norr 106 81

Fysikaliskt Institut
Syster Anna Wallström
Fysikaliskt Institut.
Bilgatan 54-56, tel. H. 5107
Ett. läkare ordn., gives alla moderna El-, Ljus- o. värmebehl. för nerv- o. reumatiska åkommor m. m. Alla slags bad, packa, och massage Anna Wallström
Leg. Sjuksk. Mångårig praktik

Handarbeten
Vackra, billiga handarbeten
av
Ether Fylborg
Västerlånggatan 52, tel. Norr 218 47
Fransing och montering
Kiting utföres även då tyg länmas

Handekaffär
Skånska Handsfabriken
Etablerad 1903
Sturegatan 5 - Grevturegatan 20 C.
Största övert av handskar, vantar och strumpor. Handskövitt 50 öre. Vid återkopande av denna annons länmas 10% rab.

H o t e l l
Selma Bergs (Private) Hotell 1:a klass
Tel. 74095 - - Humlegårdsg. 20
Propra enkelrum fr. 4 å 5 kr.
Dubbelrum fr. 7 å 8 kr.

Kex
A.-B. RAHMS
KEXFABRIK
Stockholm
Speci. Råg-, Korpor och smörgåsar.
Råg-Havre-Graham. Gott. närande

Klädeshandel
David Söderman
22 Drottninggatan 22
79 49 - Norr 79 49
Sista nyheter i de nu för hösten moderna Utlster- & Kapptygerna

Korgmöbler
KORGMÖBLER
Bäst och billigast
Kb. 7588
Aktiebolaget Ermet Wähländer
Verkstäder Lillväg av konstn. korgmöbler, såväl som fde enklaste o. billiga, till aro lan, fartyg, motorb, rum, hallar, verandam m.

Korsetter
Twilfit Nybrogatan 11
Telefon 758 53, 758 54
Stockholms största specialaffär i för:
Korsetter o. Brösthållare
Priser anställande låga

Manufakturaffär
WENNERSTRÖMS
Drottningatan 45 och 43
SPECIALAFFÄRER
för Sidor, Ylle- och Bomullstyggar samt för Tröskor.
SAISON-NYHETER

Pianoaffär
PIANINON o. FLYGLAR
Nya o. beg. - Avbetaling - Utyrning
Stämningar o. reparationer utföras
Tel. J. Aug. Carlsson Tel.
1078 Väsgatan 7 1078

Pålskappor
Våra Pålskappor
outalade för sina kvaliteter och utmärkta passformer
BRÖDERNE ELMÉR
Grevtureg. 24A Tel. 77605, N. 5751

Strumpor
Letterstedt
STRUMPSPECIALISTER
Drottningatan 21, Stockholm

K. C. F. Ks förteckning finnes
att köpa å
EXPEDITIONEN
Stussplan 1-3, tel. N. 28243

En bok om kärleken

Fort. fr. sid. 3

ma sak — är det som sätter adelsmärket på en människas. För onkel Pio står det klart, att blott den som gått igenom denna grymma och kvalfulla sjukdom är redo för livets uppgifter och krav och han väntar förväntningsfullt på att hans älskling Camilla skall nå denna prövning för att kunna bli en sanna konstnärinna och människa. Men när Camillas ödestimma är inne och hennes skönlöshet märks är bruten, finnes inget kvar, ty för henne hade kärleken blott betytt lidelsen utövades väsen. Och lidelsen, säger författaren, skall alltid förbli egoismens starkaste härd. Icke förrän den genomgått en lång tjånadets tid, upplevat hatet till det egna jaget, kämpat sig igenom hån och stora tvivel är den färdig att göra plats vid sidan av de stora bestående känslorna. Många som levat sitt liv i ett sådant kärleksförhållande veta mindre om verklig kärlek än de barn, som förlorade en härd i går.

Alla de som gingo under vid olyckan visste vad verklig kärlek var. Kanske var det därför de voro färdiga för detta livet. Ej alla hade nått den upphöjda resignation inför ett oövekligt öde, som det hade förunnats marquesen blott några få dagar innan olyckan. Hon som i så många år varit upprorisk och pockat på genärighet, som emellan varje brev till sin dotter försäkrat sig i ruets dvala för att ej känna sitt lidande, hon får på sin pilgrimsfärd upp till den lilla staden bland bergen en visshet om meningen och ett nytt mod att utårdha. I Anderas soljus rena luft, vid klockklangens från den heliga Marias kyrka försvinner all ångsigel vidskelpelse, all jäktande oro för dottern. Där skrivar hon sitt sista brev till denna, detta underbara brev där äntligen den själviska kärleken får ge vika för den självförnekande, allt uppoffrande.

Även — den allmänliga kärlekens, caritas, har sitt vackra kapitel i Wilders bok. Madra Maria, abbedissan, är en av dem som leva för att hjälpa människlingen. Hennes drömmar om hur allt skulle kunna ställas tillräta för de olyckliga tog sig ibland himmelsstormade uttryck. Bland annat drömde hon som en tår, när kvinnor skulle kunna organiseras till att beskydda kvinnor, kvinnor på resor, kvinnor i tjänst, kvinnor då de blevo gamla och sjuka. De kvinnor hon upptäckt i gravur och verkstäder, de flickor hon uppsamlat från portugärsar under regniga nätter. Men nästa morgon stod hon ständigt åter inför det faktum att kvinnorna i Peru, hennes numera inbegripna, gingo genom livet blott med två begrepp: det ena att alla olyckor som de möjligen kunde drabbas av helt och hållet berodde på att de icke voro något intagande för att vid sig binda en man, som kunde delta försorg om dem, och det andra, att allt allé i världen uppväggdes av en mans smekning. Men det hindrar henne ej att troget fortsätta sitt värv. En enda liten avgd har hon fördömd i skrymslerna av sin belgiske själ, tanken på Pepita som verkets, hennes verkets fortsättare. Även den tanken får hon släppa, då Pepita störtar ner i avgrunden. Mitt i sin sorg och sin resignation får hon mottaga besök av marquesans dotter, dona Clara, av onkel Pios änglerfyl-

Eviga gryningen

Fort. fr. sid. 3

mellan individen och samhället eller rättare ett ständigt genomsköljande av samma psykiska krafter. Individen är ett centrum av krafter och samfundet är icke en summa av enheter utan ett komplex av utsträlda och tillbakastående krafter, in- och utströmmande energier. Vi börja nu se att samhället är en psykisk process.

Isolering är död.

Ur denna nya syn kommer också en ny etik. »Envar får svara för sitt samvete» hette det. Vad är mitt samvete? Jag kan lika litet på egen hand skapa mig ett samvete som jag kan skapa mig ett språk på egen hand. De etiska reglerna bli då dessa: vi ha icke att följa det som en gång för alla proklamerats som rätt, vi skola skapa det som är vår rätt. Det finns inget privat samvete, jag har inga plikter mot andra utan mot det hela.

När jag återger dessa sätter, har jag en stark känsla av att det kan ligga en fara i att förbehållslost anamma dem. Detta våldsamma betänande av enheten, av att det icke existerar ett enskilt samvete, ett enskilt ömdöme och att först gemenskapligt skapar en uppfattning om vad som är rätt, det är en urgammal, religiös tanke. Kristus predikade också: »Förbliven i mig, så förbliver jag i Eder. Så som grenen icke kan bära frukt av sig själv utan allena om den förbliver i vinträdet, så kunden i ej heller om I icke förbliven i mig. Den lärän glömdes under torra tiden då enheten brast sönder och den kom fram igen vid varje förnyelseörelse inom kristenheten till exempel kväkarna. Men för var gång detta skedd, var dock det enskilda samvetet det första uppslaget. Den tändande gnistan. Det gäller att hålla dessa båda krafter samtidigt i åra. Så snart man fastslår en sats, som utsluter någon levande verkande kraft ur systemet, har man redan börjat stelnna i en form.

Människan lever alltid i gryningen. Hennes värld är plastisk, hennes liv ständigt under förvandling, de institutioner vi äga äro endast tillfälliga klädnader åt livet. Våra da skyddsling Camila. Deras samveten äro äntligen oroad, inför olyckan stå de skräckslagna, rådvilla, förtrivlade att det är för sent att göttgöra. Inför denna kärlek till de döda, nu lika oöversvarad som de levandena lita, tvegas abbedissan att ännu en gång söka meningen med det hela.

»Snart skola vi dö och varje minne av dessa fem säll ha försvunnit från jorden och själva skola vi älskas en liten tid och förgåtas. Men kärleken skall ha varit nog; icke ens minnet är nödvändigt för kärleken. Det finns ett land för de levande och ett land för de döda, och bryggaren är kärleken, det enda som lever vidare, den enda meningen.» Citaten ge en föreställning om Wilders innehållsmättade, knappa stil. Men denna knapphet avbyttes, av marquesans brev, vilka ge de mest graciosa spirituella 1700-talspasticher. Stilen står i alla hänseenden i jämnhöjd med det idémättade djupa innehållet och man har skäl att i den blott 30-åriga Thornton Wilder hälsa ej blott ett ungt geni men också en man som har budskap att bära fram till sin tid.

E. W.—ns.

BEFRIADE av Ruth Persson

Det är vid den tiden på dagen, då morgonposten kommer till Irup. Den ene efter den andre av samhällsborna kommer och tränger sig in i det lilla rum, som är Irups poststation, till sitt ståt man så packade dirnen ut att man inte förmår röra en lem. Byggmästare Olafsson skulle tala med postfröken, men det finns ingen möjlighet för honom att tränga sig fram till luckan. Han måste vända i dörren och sälla sig till ett sällskap, som står på planen utanför och lyss på medan hans svägar, Homöopaten, berättar för dem om seunder och bruk i främmande länder. Homöopaten är nämligen en vittrest och mångårig herre, som gärna berättar och i dag har man till att lyss, ty det kommer att dröja innan posten kommer. Loket har gått varmt och tåget håller ännu i Boljber.

Herr Felix och fröken Lydia mötas precis vid poststapellen. Homöopaten gör ett uppehåll i sin berättelse, och allas ögon följa hans blickar och se när de båda släktingarna taga varandra i hand. Det är ängentlig märkvärdigt. Homöopaten fortsätter också strax där man slutat. Men byggmästaren sträcker ömvedet på sig och i den mån ögon som hans kunna blivtra, blivtra det verkligen till i dem.

Fröken Lydia bor inte längre hos släktingarna på Irup. Hon har köpt jord på fälldsmarkerna i Romstors. Sjögårdar, och där har hon byggt och bosatt sig. Det är egendomligt, tycker folk, gå och bo så långt ute i en ödemark och sitta där med enas och dragas med slit och svårigheter, när man kan slå bo hyresfrist på en fin herrgård och ha sin goda föda och passning alldeles gratis.

Men hon har gissat mycket om orsaken och sport henne själv också. Men hon har inte kunnat lämna någon tillfylligstörande förklaring, och så har man stannat vid att det måste ha uppstått någon missbillighet mellan henne och farbrodern eller fastern. Att det inte är mellan Felix och henne kan man gissat, ty de synas nästan lika mycket tillsammans nu, som när de bodde under samma tak.

Fröken Lydia var tolv år, när föräldrarna dog och hon kom till Irup. Då var Felix sex och hans båda systrar åtta och tio. Fröken Lydia har inga syskon. Hon hade varit ensam tillsammans med föräldrarna och tjänarna på Ringshus-gården, som fadern hade på arrende jämte en kvart och såg som höra till.

Det är gammal långa byggnader på Ringshus, höga trosklart och små, rättsbegrepp äro under omvandling, vi skapa med varje dag fram människlighetens mål, med ett ord vi äro ständigt sysselsatta med att förvanskliga. Detta är den nya synen på tillvaron som markerar ett nytt tidsskede.

Den ger oss en underbar makt-känsla. Vi äro icke ödets marionetter, vi äro herrar över våra liv. Människligheten är icke bunden vid ödet att alltid föra krig. Vi äro icke tvungna att som alltid fört överlämna omsorgen om barnalstret åt slummen, vi behöva icke underkastas oss fattigdom och sjukdom, ty intendera är något öndvikeligt. Det är bara det man bör minnas: att individen kan icke vara frisk i en sjuk värld eller god i en önd värld.

Nå, frågar den amerikanska optimismen: komma människorna fortfarande att förlösa sina liv på ondska och dårskap, när de upptäcka att de kunna skapa en värld efter sitt behag?

Nej, de skola börja att bruka sin makt.

Edm. Wagner.

små löfster i boningshuset. Tyst och lugn verkar det nu för tiden. Men fröken Lydia minnes sitt barn-doms hem mest som ett myller av människor och som ett genljöd av dans och musik och klang av glas och skrat. Ty det liv, som levdas på Ringshus den korta tid, hennes föräldrar levde och bodde där, var glatt och lustigt.

Fadern var Fabian Lindskog, »glade Lindskog» kallade man honom, och modern var gästgivarens Anna från Boljber. Ingen av dem kunde föreställa sig hur ett hem utan gäster skulle ta sig ut, och det sågs, att när den ene vägnasten kom till främmande rullade bort från trappan svängde den andra in på gårdsplassen. Visst minnes fröken Lydia i alla detta virrvarr stunder då hon var tillsammans med föräldrarna — allra tydligast sista gången de söt tillsammans i salen, halvtimmen innan gästerna samlades till kräftsuppen, som på grund av det missag kokerskan begädd åt den samlade i svampen, som serverades vid samma tillfälle, kom att bli såväl moderns som faderns och ett par av gästernas sista måltid här i livet. Modern hade suttit vid flygeln, plöfsligt hade hon slutat spela, vänt sig om mot de andra båda och sagt: »Efter detta skall vi bestämt vara för oss själva en tid.»

»Men först skal Lydia ha en barnbygdning», hade fadern svarat och sport: »Vilka skal då de bjuda?» — »Felix åtminstone», hade hon svarat. Och men en plöfslig ömhet hade fadern då strukit häret tillbaka från hennes pannan — »Felix åtminstone», hade han upprepat. »Ja stackars liten Lydia, du skulle haft en bror.» Och hon hade känt tårarna komma, som hon alltid gjorde, då någon visade henne ömhet, och »sprungit upp på sitt rum för att döja dem. Hon hade blivts så förskräckt över att hon ibland hade så lätt för att gråta. Men det var verkligen hennes hemliga önskan att Felix skulle tillhöra hennes familj istället för farbrodern.

En gång då hon var mindre hade hon haft en god vän bland tjänarna, en dräng, som funnits på gården redan då föräldrarna övertog den. Karlsson hette han. På den tiden hade hon så gott som ständigt varit utom tjänarnas uppsikt. Föräldrarna hämtade henne visserligen i till sig i rummen, ibland även då det fanns gäster, men dessa inbättningsgäster hade av någon anledning kommit att förefalla henne som skyldigheter, dem hon var nödd och tvungen att fullgöra alldeles som tjänarna måste fullgöra sina sysslor för att vara föräldrarna till lags. Vid tvister mellan föräldrarna och tjänstefolket hade hon alltid känt sig solidarisk med de senare och som deras jämlike.

Men Karlsson var den bästa av alla. Han var hennes vän. Till honom flydde hon med sina bekymmer för att få dem tillrättalagda, och till honom kom hon med sin glädje för att få den delad. När hon inne i rummen fick vetskap om att föräldrarna skulle bort någon kväll var han den förste, hon skyndade att berättat det för. Och alltid sporde hon förväntansfullt:

»Då kommer du väl säkert upp till oss.»

Och visst kom Karlsson. Städskan var hans fastmö. Men Lydia välkomnade honom, som den enda värdige i världen för henne och som om han kommit endast för hennes skull. Genom hela buren på hans axlar runt och blev huset, svängd och hissad upp och ned, tills han tröttnade på henne och sätte sig att glamma med de andra. Då måste hennes hjärtas glädje ta sig uttryck på något sätt, och hon kunde begynna kasta sig handlöst i golvet gång på gång eller ställa sig att hoppa rätt upp och ned på samma fläck, rulla i tunna eller under skratt och rop springa från den ene köksväggen till den andra.

»Titta nu har tösen blivit vildings-sade man. Och det gjorde henne ännu mera yr och besinningslös.»

En gång, när hon sprang på så sätt bar det sig, att en trasmatia, som låg framför spisen, kom i veck och att hon fick den ene foten in i vecket medan hon trampade med den andra på mattan, och fög handlöst bort på den glödheta ugnen. Pannan med ugnhäftet slog här i ugnskacket, och händerna, när hon sökte taga för sig, blevo också brända. Fast inte så svårt som pannan.

Hon skrek med full hals av smärta och förskräckelse, och kände hur någon ryckte upp henne och skakade henne och rot.

»Förbännade unge, att ställa till för en!»

Och rösten, som röt, var Karlssons och händerna, som skakade henne, var hans. Sedan hörde hon honom säga: »Hitt med vattn!»

Men en av flickorna ropade:

»Nej värme skal det vara.»

Och någon fattade henne och sökte tvinga henne hålla fram pannan och händer mot glöden.

»Det kommer att lindra.» Det kommer att lindra», försäkrade man henne.

Men smärtan och styrkan, som höll henne gjorde henne vetlös av hon kämpade med hela sin lilla kropp för att bli fri och vrålen hon gav upp höll på att kväva henne.

Mitt under striden såg hon en dörr, som fög upp, och någon, som hon sedan förnam var en av statar-hustrurna, kom farande och skrek:

»Vad i Herrans namn har ni för er med glytten?»

Så kände hon hur en stark arm lyfte upp henne och höll skyddande om henne medan en röd lugnade.

»Sesaja, Sesaja!» och återfört uppmånade någon. »Skaffen öjar.»

Hon kände hur hon låg tryckt mot en mjuk barm och gungades sakta fram och åter. Hon såg upp och när hon såg att det var statar-hustrun som höll om henne somnade hon.

När hon vaknade igen var det ljusan dag och hon låg i sin sång mot hindlar om pannan och händer. Ingen fanns i rummet, men utanför förstret nickade en gren. Den hade hon sett så ofta förr och som suttit och nickat tillbaka mot, som om det inte fanns något i hela världen mer än den grenen och hon. Och hon brast i gråt.

Forts.

Professor Brisman skriver i G. H. T.

om den populära handledningen i ekonomisk historia

Människans hushållning genom tiderna

av fil. mag. Josef Wolontis:

»Ett populärt arbete av denna art har hittills saknats, och man kan med gott samvete säga, att den föreliggande skrften fyller denna lucka.»

K. F. S. BOKFÖRLAG